

De ‘Circulaire Transitie’ van de Rotterdamse professor Derk Loorbach schaadt de hele samenleving

Posted on 17 februari 2024 by Eduard Bomhoff

‘Bij elke fanatieke beweging, ook wanneer die opkomt uit idealisme, ben ik bang voor een nieuwe incarnatie van totalitarisme.’ Dat schreef de grote Franse filosoof en socioloog Raymond Aron. In zijn tijd vocht hij eerst tegen de nazi’s, en later tegen het fanatisme van de Mao-aanhangers.

Zijn litmus-test was steeds: herkennen we in een nieuwe beweging ‘eerlijkheid, generositeit, respect en vriendschap – want dat zijn geen termen die in de overgang van het ene tijdvak naar het volgende opeens omgekeerd mogen worden ingevuld. (...) Goed en kwaad mogen niet van plaats verwisselen’.

Na stalinisme maoïsme

Vlak bij mijn geboortehuis in de Rivierenbuurt van Amsterdam zetten in 1956 rechtschapen Amsterdammers een ladder neer en vervingen de straatnaam 'Stalinlaan' door 'Vrijheidslaan'. Stalinisme verdween toen uit Nederland, maar groepjes Mao-aanhangers hielden vol met hun bewondering voor de Grote Leider, zelfs nadat 70 miljoen Chinezen stierven door de 'Grote Sprong Voorwaarts' van 1957-59, en tien jaar later scholen en universiteiten werden verwoest in de Culturele Revolutie.

Niettemin namen Nederlandse Mao-aanhangers – onder andere de K.E.N. in Vlaardingen – in het geheim 400.000 gulden aan van de Chinese Communistische Partij om Mao's *Rode Boekje* [hier te verspreiden](#).

De K.E.N. verdween uit Vlaardingen, maar nu is er aan de andere kant van Rotterdam een nieuwe maoïstische beweging: de 'Circulaire Transitie' van prof. Derk Loorbach aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR). Loorbach schiet tekort op alle vier de dimensies van Aron. Bij hem geen intellectuele eerlijkheid: Loorbach eist onzinnig, dat hoe snel de economie ook circulair kan worden, het altijd nog sneller moet.

Hij kan dat standpunt volhouden omdat in de artikelen die ik van hem las nooit enig cijfer, percentage of statistiek voorkomt. Vaak, maar niet altijd geldt: 'meten is weten', maar bij een ingewikkeld onderwerp als circulariteit leidt Loorbachs alternatief van 'niet willen meten' tot roekeloos gedram.

'Deskundigheid niet strikt vereist'

Bij Loorbach ook geen generositeit: 'er moet strak gestuurd worden'. Dan gaat het hem om de boeren, de vissers en 'oude' industrie die niet in zijn tempo circulair kunnen worden. Geen respect voor de slachtoffers die moeten omscholen: 'we moeten ongemak creëren'. Geen vriendschap maar 'verlicht leiderschap' door Loorbach en zijn medestanders.

Loorbachs beroemde artikel (dat helaas achter een betaalmuur van Wiley staat) heeft niets met wetenschap te maken, maar is een handleiding voor urgent activisme. Zijn aanbeveling in dit artikel is per onderwerp een team van 10-15

activisten, de zogenaamde 'frontrunners': 'deskundigheid is daarvoor niet strikt vereist, want het kunnen ook netwerkers of opiniemakers zijn'.

Loorbachs grote X

In diezelfde stijl geeft Loorbachs centrum tegenwoordig aan de EUR cursussen over de circulaire transitie die inderdaad bemand worden door sociologen en communicatieadviseurs. Zulke transitie-trainers zullen geen vragen kunnen beantwoorden over techniek, economie en kosten.

Na tientallen artikelen met abstracte sociologie – steeds over de verplichte transitie die almaar sneller en dwingender moet – komt Loorbach gelukkig met een samenvatting die ook uw columnist kan snappen. Hij introduceert Loorbachs grote X, twee schuine pijlen in de vorm van een X, één van linksboven naar rechtsonder die het onvermijdelijke verval weergeeft van de bestaande orde, en halverwege kruist met de noodzakelijke nieuwe lijn van linksonder naar rechtsboven. Die representeert wat Loorbach beschrijft als 'het enige alternatief'.

Loorbachs grote X komt ook veel voor in andere artikelen van de professor en zijn steeds talrijker medewerkers. Net vorige week kwam het bericht dat zijn assistent Julia Wittmayer is benoemd tot Associate Professor aan de EUR. Samen met Loorbach beschreef Wittmayer hoe zij de toekomst zien van de EUR: 'transformative research' omdat de heersende cultuur evident asociaal en onrechtvaardig is (geen cijfers of statistieken om dat te illustreren, geen historie van hoe dat zo is gekomen en of het vroeger beter was, geen vergelijking met andere landen waar we misschien van kunnen leren, maar gewoon een evidentie).

Als jonge medewerkers ontdekken dat ze geen geduld of talent hebben voor wetenschap in de 'ivoren toren', dan mogen ze van Loorbach en Wittmayer ook de doctorstitel verkrijgen met 'action research' voor de circulaire economie.

'Omarm de chaos'

Bij al dit fanatisme even lachen: Loorbachs instituut DRIFT organiseert cursussen voor gemeentes en provincies om te helpen wanneer de beleidsmedewerkers bezorgd zijn dat ze nog niet voldoende fanatiek transformeren. Tip van Marleen Lodder, Katharina Hölscher en Kato Allaert van DRIFT: bereken de 'reflection time',

gedefinieerd als het aantal uren en minuten dat het team besteedt aan reflectie. Voordeel volgens de drie DRIFTers (zo noemen ze zichzelf uit bewondering voor Loorbach): het is niet moeilijk om die bestede tijd bij te houden. Nadeel, eerlijk toegegeven door onze DRIFTers: 'het aantal uren zegt niets over de kwaliteit'.

Loorbachs instituut heeft inkomsten van die cursussen voor gemeentes en provincies – maar dat is circulair belastinggeld. Voor de rest is het een officieel onderdeel van de EUR. EUR-hoogleraar Loorbach laat in een recent interview niettemin elke pretentie van objectieve wetenschap schieten: 'omarm de chaos... dan ontstaat er ruimte' en 'we hebben veel te veel geld op de bank staan, dat allemaal weer rendement moet opleveren... We zullen die geldberg moeten omzetten in een duurzame basis-economie' (zie [hier](#) het interview met deze puur maoïstische uitspraken).

Gevaarlijker dan Wertheim

Kunnen we Loorbach veilig negeren? Zoals de EUR hem nu betaalt, financierde de universiteit van Amsterdam destijds het salaris van prof Willem Wertheim, een eerdere universitaire maoïst. Maar Wertheims oud-studenten hebben alleen zichzelf beschadigd, niet onze samenleving. Loorbach lijkt mij gevaarlijker.

EUR-rector Annelien Bredenoord (tot vorig jaar leider van D66 in de Eerste Kamer) wil een cursus aan Loorbachs instituut verplicht stellen voor alle studenten (zie mijn [eerdere waarschuwing](#) in *Wynia's Week*). Zoveel macht kreeg Wertheim nooit in Amsterdam.

Het officiële maandblad van VNO-NCW interviewt Loorbach zonder een woord van kritiek over drie volle pagina's. De interviewers van VNO-NCW durven niet te vragen of Loorbach ruimte maakt voor correcties of pas-op-de-plaats wanneer hij te veel te snel wil forceren.

Ze vragen hem ook niet of de ministers Jetten en De Jonge misschien te hard zijn doorgeschoten. Nee, Loorbachs motto is 'omarm de chaos, dan ontstaat er ruimte'. Jetten en De Jonge maken fout op fout en zouden zich moeten schamen – maar zijn ze daar nog toe in staat als zij en hun ambtenaren worden getraind door een maoïst als Loorbach? Mao zelf maakte immers nooit een fout.

Persoonlijk verdriet

Misschien voelt de lezer dat deze uitbraak van maoïsme aan de EUR mij ook persoonlijk verdriet doet. Ik was dankbaar om er te mogen werken onder Pieter Korteweg. Ik mocht grote economen ontmoeten als Jan Tinbergen en Johannes Witteveen. Ik heb geprobeerd om met de studenten zo goed mogelijk de beste moderne inzichten te delen over rente, inflatie en wisselkoersen.

De Economische Faculteit verloor in de jaren dat ik er werkte haar positie als nummer een in Nederland. Tilburg en Groningen deden het beter in economie, maar wij gaven de studenten in Rotterdam nog steeds een serieuze opleiding. Nooit gedacht dat maoïsten binnen die EUR zo veel macht en invloed zouden verzamelen.

***Eduard Bomhoff** is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.*

*Het zijn de donateurs die **Wynia's Week** mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [HIER](#). Hartelijk dank!*